

Универзитетски и високошколски библиотекарски – од подршке настави до заштите културног наслеђа

Бранка Драгосавац
Универзитет у Београду
Правни факултет – Библиотека
branka.dragosavac@ius.bg.ac.rs

Анализом кадровске структуре запослених у библиотекама универзитетских и високошколских установа у Србији ауторке Анђела Стошић и Ана Ђорђевић настоје да прикажу формално образовање библиотечких службеника широм наше земље. Као и у јавним, о којима су писале у једном од претходних бројева *Чишљалишћа*, тако и у овом типу библиотека, анализа је показала незадовољавајуће резултате, с обзиром да је, уз извесне помаке у односу на 2013, поново констатовала занемаривање универзитетског образовања за библиотекарске на Катедри за библиотекарство и информатику Филолошког факултета Универзитета у Београду и Катедри за библиотекарство Педагошког факултета у Сомбору новосадског универзитета.

Подаци за потребе рада добијени су из базе Мрежа библиотека Србије (МБС) и нису комплетни јер поједине институције не достављају податке ажурно. Али на основу затечених, задовољавајући су они о високообразованим посленицима (63% у универзитетским и 77% у факултетским) у овим библиотекама. Дипломирани библиотекарски-информатичари обухватају тек 7,23% запослених, стручњаци из научних области које су и сами студирали заступљени су са 40%, док је алармантан проценат (53) оних библиотекара чије образовање није из области библиотекарства и информатике, нити из области знања којима је библиотека намењена. Сасвим је друго питање звања дипломирани библиотекар, које није обухваћено анализом, а које, у складу са Законом о библиотечко-информационој делатности (2011) додељују Народна библиотека Србије и Библиотека Матице српске, без обзира на нерегуларности и противно прописима у области универзитетског образовања. Сасвим је сигурно да би оваква врста анализе донела много повољније резултате што се тиче овог звања. Оно што се такође намеће као тема неких наредних текстова јесте анализа броја магистара, мастера и доктора наука, који су након основних студија школовање наставили на катедрама за библиотекарство и информатику у Београду и Сомбору и овај број никако не би био занемарљив.

Скрећемо пажњу на чињеницу да су сви аутори текстова у Теми овог броја *Чишљалишћа* (осим једног који је ангажован у настави на универзитету) запослени у универзитетским и факултетским библиотекама. Стога су радови, највећим делом, повезани са њиховим свакодневним пословима, којима је примарни циљ пружање ослонаца студентима, наставницима и сарадницима у процесу савладавања и преношења знања, али их они проширују на комплетну стручну и научну јавност.

Осим основних послова, запослени у универзитетским и високошколским библиотекама данас дају значајан допринос истраживањима и обуци најширем кругу корисника. Они се крећу од испуњавања прописа Закона о библиотечно-информационој делатности, који чланом 49 предвиђа перманентно образовање библиотекара организовањем и одржавањем акредитованих семинара, које припремају за колеге библиотекаре, али неретко и за наставнике, сараднике и студенте, до учешћа на међународним пројектима којима омогућавају већу доступност и видљивост научних радова истраживача и сваковрсне грађе за будућа истраживања.

У експанзији научне продукције данас, велики проблем представљају часописи у којима се текстови објављују. Мегачасописи омогућавају једноставније и брже објављивање радова, са блажим рецензентским критеријумима, а директна последица овога је већа видљивост резултата научних истраживања и утицајности истраживача. Проблем је што појединци и институције још увек имају неповољан став према овим часописима, сматрајући их предаторским. Међународни тимови истраживача баве се овим питањем, а у Србији велики број високошколских и универзитетских библиотекара, на које у раду „Мегачасопис – нови стандард научних часописа 2.0“ ауторке Весна Абадић и Марија Гордић дају јасне одговоре.

Савремено доба наметнуло је нове начине комуникације, како у свакодневном, тако и у научном животу и раду. Чињеница да у науци важи правило „publish or perish“ – објави или пропадни, жеља за бржом разменом информација и потреба за већом видљивошћу научних достигнућа, довеле су до појаве академских друштвених мрежа. А да ли академске мреже које су истраживачима данас на располагању заиста и доприносе видљивости научних резултата, тема је рада „Утицај академских друштвених мрежа на видљивост научних радова истраживача“ Данијеле Арсенијевић.

Дигитализација библиотечке грађе у Србији наглу експанзију доживела је у последње две деценије те је данас корисницима, потпуно бесплатно, доступан огроман број дигиталних објеката. У овом процесу предњаче Народна библиотека Србије, Библиотека Матице српске и Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“. Универзитетска библиотека отишла је корак даље. Најновијим пројектом развијена је платформа за аутоматско препознавање, транскрипцију и претраживање историјских докумената – Транскрибус, који ће омогућити бржу и лакшу дигитализацију и рашчитавање рукописне грађе на српској ћирилици. Ово представља огроман допринос библиотекама, архивима и музејима, у првом реду, али и другим институцијама и појединцима и свакако ће допринети откривању нових података и проширивању или употпуњавању досадашњих знања. Организовањем акредитованог семинара, ауторке текста „Претраживе дигиталне рукописне колекције: могућност за рашчитавање српске ћирилице“ Јелена Андоновски, Наташа Дакић и Александра Тртовац, обучиле су велики број библиотекара свих типова библиотека за рад на плаформи. Овим пројектом се још једном потврђује да су библиотеке и библиотекари значајна карика и у процесу заштите културне баштине сваке локалне заједнице и државе у целини.